

Drimia Cinsi (Asparagaceae) ve Türkiye'deki Türlerinin Türkçe Adlandırılması

Serpil Demirci Kayıran

Çukurova Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi, Farmasötik Botanik Anabilim Dalı, Sarıçam, Adana, Türkiye

*Sorumlu yazar / Correspondence: sdemirci@cu.edu.tr

Geliş/Received: 13.03.2022 • Kabul/Accepted: 12.08.2022 • Yayın/Published Online: 31.08.2022

Öz: Asparagaceae familyasında yer alan *Drimia* (Syn. *Urginea*) cinsine “Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)” kitabında Türkçe ad olarak “Cıbilörümcekotu” ve *Anthericum* cinsine de “Örümcekotu” adı verilmiştir. Adı geçen eserde *Anthericum* cinsine “Örümcekotu” adı ve *Drimia* cinsine “Cıbilörümcekotu” adı verilmiştir. Muhtemelen cinslerin birbirine yakınlığından dolayı bu Türkçe ad kullanılmış olabilir. Dolayısıyla, “Cıbilörümcekotu” bitkinin halk arasında kullanılan adı değildir. Türkiye’de yapılmış etnobotanik çalışmalar incelendiğinde, *Drimia* cinsinin halk arasında “Adasoğanı” adı ile bilindiği görülmektedir. Bu nedenle, Türkçe Bilimsel Bitki Adları Yönergesi’ne uygun olarak, *Drimia* cinsi için “Adasoğanı” adı, ve bu cinsin türleri için “Adasoğanı” kelimesinden türetilen adlar önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Adasoğanı, *Drimia*, *Urginea*, yöresel ad

Turkish Nomenclature of the Genus *Drimia* (Asparagaceae) and Its Species in Turkey

Abstract: The genus *Drimia* (Syn. *Urginea*) belong to the Asparagaceae family were named as “Cıbilörümcekotu” and the genus *Anthericum* was named as “Örümcekotu” in “Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)”. It was probably, used as Turkish name due to the proximity of the genera to each other. Therefore, “Cıbilörümcekotu” is not the vernacular name of the plant used among the people. In the ethnobotanical studies from Turkey, it has been determined that *Drimia* genus is called “Adasoğanı” as Turkish vernacular name. For this reason, in accordance with the Turkish scientific plant name guidelines, the name “Adasoğanı” is proposed for the genus *Drimia*, and new names derived from the word “Adasoğanı” are proposed for the species of this genus.

Keywords: Adasoğanı, *Drimia*, The Guideline For Turkish Scientific Plant Names, vernacular name

GİRİŞ

Drimia Jacq. ex Willd. cinsi 2 m’ye kadar boylanabilen çok yıllık soğanlı bitkilerdir. *Drimia* cinsi Dünya’da Afrika, Amerika, Avrupa ve Asya’da yayılış gösterir ve 9 türe sahiptir (Edmondson 1984; Pfosser ve Speta, 2004; Ferrer Gallego, 2013).

Etnobotanik çalışmalar, insanların yüzyıllar boyunca nesilden nesile aktardıkları ve kullandıkları bitkilerle ilgili bilgileri kaydeden, bitki insan ilişkisini inceleyen çalışmalardır. Ülkemiz, florasının zenginliğine paralel olarak çok değerli bir etnobotanik bilgi birikimine de sahiptir. Ülkemizde yapılan etnobotanik çalışmaların sayıları giderek artmakta ve bu çalışmalarla birçok bilgi kayıt altına alınmaya devam edilmektedir. Etnobotanik çalışmalar, Türkiye florasındaki bitkilerin Türkçe adlarının kaydedilmesi açısından da önem taşımaktadır.

Bir ekip tarafından hazırlanan Türkçe Bilimsel Bitki Adları Yönergesi’nde (Menemen vd., 2016) ülkemizdeki her bir bitki türüne atanan Türkçe ad yerine halk arasında kullanılan eşsiz bir ismi olduğu anlaşılırsa, bu adın değiştirilmesi önerilmiştir. Bu çalışmada “Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)” kitabında *Drimia* Jacq. cinsi için kullanılan “Cıbilörümcekotu” ve bu isme dayalı olarak *Drimia* türleri için türetilmiş, Türkçe adların reddedilmesi ve ülkemizde yapılmış etnobotanik çalışmalarda geçen ve halk arasında yaygın olarak bilinen “Adasoğanı” adının *Drimia* cinsi ve tür adlarının da bu cins adından türetilmiş yeni adlarla değiştirilmesi bu yayında önerilmektedir (Baytop, 1954; Tuzlacı, 2006).

MATERYAL VE YÖNTEM

Türkiye’de yapılmış etnobotanik çalışmalar ve Türkçe Bitki adları ile ilgili yazılmış eserlerde *Drimia* cinsinin Türkçe adları araştırılmıştır. Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler) kitabında belirtilen Türkçe adlarla aynı olmayacak şekilde, ilgili literatürlere uygun (Menemen vd., 2016, 2021) uygun Türkçe adlar temel alınarak halk arasında yaygın kullanımı olan yeni adlar önerilmiştir.

SONUÇLAR ve TARTIŞMA

Drimia cinsi ve bu cinse ait *D. maritima* (L.) Stearn ve *D. aphylla* (Forssk.) J.C. Manning & Goldblatt türleri, “Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)” kitabında “Cıbilörümcekotu” Türkçe adıyla verilmiştir. Adı geçen eserde ülkemizde yetişen bitkilerden Türkçe adı bulunanların isimleri korunmuş, Türkçe adı olmayanlara ise Türkçe adlar verilmiştir. Aynı eserde *Anthericum* L. cinsine de “Örümcekotu” adı verilmiştir. Muhtemelen aynı familya içerisinde yer alan bu iki cinsin birbirine yakınlığından dolayı bu Türkçe ad kullanılmış olabilir. Dolayısıyla, “Cıbilörümcekotu” bitkinin halk arasında kullanılan adı değildir. Türkiye’de yapılmış etnobotanik çalışmalar incelendiğinde, *D. maritima* türünün halk arasında “Adasoğanı” adı ile bilindiği görülmektedir (Baytop, 1994; Tuzlacı, 2006). Bu nedenle, Türkçe Bilimsel Bitki Adları Yönergesi’ne uygun olarak, *Drimia* cinsi için “Adasoğanı” adı ve bu cinsin türleri için “Adasoğanı” kelimesinden türetilen adlar önerilmektedir. Önerilen yeni Türkçe bilimsel adlar, cins adı ve tür adı önerilen taksonların listesi ve taksonomik durumları Tablo1’de gösterilmiştir.

DRIMIA Jacq. ex Willd., Sp. Pl., ed. 4 [Willdenow] 2(1): 165 (1799).

Önerilen Türkçe bilimsel ad: Adasoğanı (Baytop, 1994; Tuzlacı, 2006).

Ülkemizde doğal olarak yetişen ve halk arasında ada soğanı olarak bilinen *D. maritima* türü Türkiye florasında *Urginea* cinsi altında verilmiştir (Edmondson, 1984). *Drimia* cinsinin halk arasında kullanılan ve literatürde en sık rastlanan adı olan “Adasoğanı” adı cins adı olarak önerilmiş, “Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)”nde yer alan “Cıbilörümcekotu” adı reddedilmiştir. (Baytop, 1994; Tuzlacı, 2006).

1- *D. maritima* (L.) Stearn, Ann. Mus. Goulandris 4: 204 (1978).

Önerilen Türkçe bilimsel ad: Adasoğanı (Baytop, 1994; Tuzlacı, 2006).

Halk arasında kullanılan ve literatürde en sık rastlanan adı olan “Adasoğanı” adı bu tür için korunmuş, “Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)”nde yer alan “Kumörümcekotu” adı reddedilmiştir (Baytop, 1994; Tuzlacı, 2006).

2- *D. aphylla* (Forssk.) J.C.Manning & Goldblatt, Edinburgh J. Bot. 60 (3): 556 (2004).

Önerilen Türkçe bilimsel ad: Yitikadasoğanı.

Bu türün Türkiye’den kaydı Speta’nın kayıtlarına (Pfosser ve Speta, 2004) dayanmaktadır. Bu türün Türkiye’de varlığını gösteren hiç bir herbaryum örneğine rastlanmadığı gibi Pfosser ve Speta’nın bu türe ait olduğunu iddia ettiği örneklere de ulaşamamıştır. Bu nedenle bu türün Türkiye’deki varlığının teyidi gerekmektedir. Türün ülkemiz florasında varlığının tespit edilememiş olmasından dolayı Türkçe bilimsel ad olarak “Yitikadasoğanı” önerilmiş ve “Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)”nde yer alan “Cıbilörümcekotu” adı reddedilmiştir.

Tablo 1. *Drimia* cinsi ve türlerinin tarafımızca reddedilmiş adları ve bunların yerine kabul edilen ya da önerilen Türkçe bilimsel adları.

Bilimsel adı	Reddedilen adlar (Güner vd. 2012)	Burada kabul edilen ya da önerilen adlar
<i>Drimia</i>	Cıbilörümcekotu	Adasoğanı
<i>D. maritima</i>	Kumörümcekotu	Adasoğanı
<i>D. aphylla</i>	Cıbilörümcekotu	Yitikadasoğanı

KAYNAK LİSTESİ

Baytop, T. (1994). *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*. Türk Dil Kurumu Yayınları: 578, Ankara.

Edmondson, J.R. (1984). *Urginea*. Şu eserde: Davis, P.H. (ed.). *Flora of Turkey and east Aegean Islands* 8: 213. Edinburgh University Press, Edinburgh.

Ferrer Gallego, P. P. (2013). Los tipos nomenclaturales de *Scilla autumnalis* L. *Urginea maritima* (L.) Baker (Liliaceae). *Lagascalia* 33: 37-42.

Güner, A., Aslan, S., Ekim, T., Vural, M. ve Babaç, M.T. (edlr.). (2012). *Türkiye Bitkileri Listesi* (Damarlı Bitkiler). Nezahat Gökyiğit Bahçesi ve Flora Araştırmaları Derneği Yayını, İstanbul.

Menemen, Y., Aytaç, Z. ve Kandemir, A. (2016). Türkçe Bilimsel Bitki Adları Yönergesi. *Bağbahçe Bilim Dergisi* 3(3): 1-3

Menemen, Y., Aytaç, Z. ve Kandemir, A. (2021). Türkçe Bilimsel Bitki, Mantar, Suyosunu ve Bakteri Adları Yönergesi. *Bağbahçe Bilim Dergisi* 8(3): 188-195.

Pfosser, M. F. ve Speta, F. (2004). From *Scilla* to *Charybdis*—is our voyage safer now? *Plant Systematics and Evolution* 246(3): 245-263.

Tuzlacı, E. (2006). *Türkiye Bitkileri Sözlüğü* (A Dictionary of Turkish Plants). Alfa Basım.